

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון
214

דבר המערכת

וספרתם לכם...

שבע שבתות תמימות תהיינה

ולכן אמרו קדמונינו שמ"ט ימי הספירה מיועדים להתבונן ולהכין עצמנו במ"ח דברים שהתורה ניקנית בהם וכבר כ"כ אדונינו המהר"ל ז"ל (דרשות דרוש עה"ת ג) שאחר יום הא' יספרו עוד מ"ח ימים נגד מ"ח דברים אלו ולהכין עצמנו בכל הדברים שהתורה נקנית בהם, [וכן מבואר בספרים ענין מ"ט ימי העומר נגד מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור שיש בקושי לימוד התורה כדאי' בירושלמי סנהדרין ד ב שזהו פירוש הפסוק מזוקק שבעתיים (וזהו ודגלו עלי אהבה עיי' פירוש ר"ג גאון בעירובין כ"א ודגלו בגי' מ"ט) כן איתא בספה"ק בית אהרן].

אולם עוד נקודה מלמדת לנו ימי הספירה דהקשו הקדמונים מדוע אין אנו סופרים ביום הראשון היום יום ראשון וביום השני היום יום שני וכו' ולמה אנו מצרפים הימים הקודמים שני ימים שלשה ימים וכו' והלא החשבון שווה בשניהם, אלא שימי הספירה מלמדים אותנו לא רק שבכל יום יש חשבון אחר ונקודה אחרת ותיקון אחר ואור חדש ואין כל יום דומה לחברו, אלא שצריכים לקחת את הימים הקודמים ולא להשאיר מאחור את מה שיגענו ומה שהשגנו בעמלינו, אלא לקחת עם היום גם את יום האתמול שני ימים, עשרה ימים, בא בימים, ימים מלאים, תמימות תהיינה, ספירת וצירוף הימים מלמדת אותנו ליקח את הימים הקודמים ולהתעלות בכל יום על יום האתמול וזהו ימי העומר "אם מאבדים יום אחד הלך החשבון- ואין ראוי לאבד אפילו יום אחד" (עי' בכ"ז בדרשות יד יוסף ליום ב' דפסח, ובהקדמה לשו"ת באר משה ח"ב בשם זקינו).

לומדי הדף היומי הם בבחינת ספירת העומר בכל ימות השנה, סופרים הימים, סופרים הדפים, לוקחים מיום האתמול על יום הבא, על ידי סיכום לימודם של היום נותנים אתם באוצרותיכם עוד דף ועוד יום, עצם זה שבכל יום לומדים את הדף ואין יום דומה לחבירו ובעיקר 'הימים מצטרפים' תקופת לימוד מס' פסחים, תקופת לימוד שקלים, ימי לימוד מסכת יומא, זהו תכלית הבריאה, ותכלית היציאה ממצרים, וכמו שצוה לנו ה"ח 'שלא יהיו למדין ושוכחין' תמימות תהיינה' אם תחפשנה כמטמוני'ם, ימים תמימים, אימתי הם תמימים בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (מדרש) ומהו רצונו של מקום "שלא יהיו למדין ושוכחין".

וספרתם לשון ספיר (אוהה"ק) בהירות, קלארקיט-תמימות רצונו של מקום "שלא יהיו למדין ושוכחין"
כעבד ישאף צל....תכלית יציאת מצרים למען תהיה תורת השם בפ"ך - מחודדים בפ"ך !!!

שרויים אנו בימים קדושים, ימים טובים כמוש"כ הרמב"ן והרבינו בחיי שימי הספירה הם כימי חול המועד (עד כדי כך שהמור וקציעה בסימן תצג מביא מכך מקור למנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בלילי העומר שהם כחזה"מ), וכל השנה תלויה באלו הימים (שפ"א אמור תרמב) בימי ההכנה לקבלת התורה, ימי תשוקה, ימי טהרה, להתקרב לתכלית יציאתנו ממצרים כאמור (שמות ג יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה וז"ל החינוך (מצווה ש"ז) שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא התכלית הטובה שלהם וענין גדול הוא להם יותר מן החירות מעבדות ולכן יעשה ה' למשה את צאתם מעבדות לקבלת התורה כי הטפל עושין אות לעולם אל העיקר ומפני כן כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה נצטוונו למנות ממחרת יו"ט של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשינו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף לליבנו כעבד ישאף צל (איוב ז ב) וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא עכ"ל.ק.

ומבואר בדבריו שתכלית הבריאה והיציאה ממצרים הוא קבלת התורה, ולשם כך צריכים אנו הכנה מדינא דאורייתא לקבלת התורה [וכן חזינו מדין דג' ימי הגבלה] וע"י התשוקה שלנו לקבלת התורה מראים אנו את אהבתנו לה' ותורתו, ונפשנו מיטהרת ע"י תשוקה זו כדאיתא בספרים [ועצם התשוקה תמיד היא נפלאה ביותר, ועיין בשם משמואל ריש פר' תשא בשם אביו האבני נזר שאם יהיה לאדם תשוקה בטוח אני שאף אם יהיה בגיהנום תבוא אותה תשוקה ותוציא אותו משם כחץ. וצא ולמד ממה דאיתא לקמן ביומא לה. שלשכת בית הפרווה שבבית המקדש נקראת ע"ש מכשף ששמו כך, וביאר שם התוס' בשם הערוך שאותו מכשף חפר תחת הקרקע בקודש כדי לחזות בעבודת הכה"ג והרגישו הכהנים בכך וקראו אותו לשכה ע"ש והוא מבהיל וק"ו להשתוקקות של יהודי לדבר מצווה כמה חשוב הוא].

וא"כ ימים אלו המיוחדים לטהרנו כשבעה נקיים כדאיתא (זח"ג צ"ז. ואוה"ח ואלשיך) מסוגלים לאהבת התורה ולתשוקת ידיעת התורה שהרי כוונת נתינת התורה איתא בב"ח (סי' מז) שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור נותן התורה, ואח"כ כותב שם ה"ח" שנקודת דרך לימוד זו מתבטאת במה שילמד ולא ישכח לימודו 'שלא יהיו למדין ושוכחין' (וכ"כ המהר"ל בנדרים צא).

טעם מחלוקת רבי יהודה וחכמים אם מתקינים לכהן גדול אישה אחרת: לחכמים - אין חוששים למיתה, מפני שאינה שכיחה, ואילו חוששים לזה אין לדבר סוף שאף השנייה עלולה למות, לרבי יהודה - חוששים רק למיתה אחת ולא לשני מיתות.

גם לחכמים מתקינים כהן אחר תחתיו, משום שטומאה שכיחה, ואין אומרים 'אין לדבר סוף' ושמה שגם השני יטמא, משום שכוהנים זריזים הם, ואף שזריזים הם מתקינים אחר תחתיו שע"י כן יזדרז יותר להישמר מטומאה.

לרבי יהודה שמתקינים לו אישה אחרת כדי שיקויים בו 'זכפר בעדו ובעד ביתו', צריך גם לכונסה, שארוסה בלבד אינה נקראת 'ביתו'.

'זכפר בעדו ובעד ביתו' - ולא בעד שני בתים, ולכן לרבי יהודה שמתקינים לו אישה אחרת - צריך לגרשה על תנאי, כדלהלן.

התנאים שאינם יכול לגרש בהם (ולא פירטה הגמרא כל החסרונות. ראה רש"י ותוס'):
רק אם תמותי ביוה"כ הרי זה גט למפרע - שמא לא תמות ויש לו שני בתים.

רק אם לא תמותי ביוה"כ הרי זה גט למפרע - שמא לא תמות, ויחול הגט, וחברתה תמות, ויהא בלא בית.
רק אם תמות אחת מכן יחול הגט - שמא לא ימותו שניהם, ויהיו לו שני בתים, וגם, כיון שחלות הגט תלוי כל ימי חייה אין זו כריתות, שכל חייה קשורה בו.

רק אם לא תמות חברתך יחול הגט - שמא תמות חברתה באמצע עבודתו, ונתבטל הגט למפרע, ונמצא שעד שלא מתה היו לו שני בתים.
רק אם תמות חברתך יחול הגט - שמא תמות חברתה וחל הגט, ויהא בלא בית.

גירש אחת בתנאי שלא תמות חברתה, ואת חברתה גירש בתנאי שלא תכנס לבית הכנסת ביוה"כ [שאם תמות שניה, גט ראשונה בטל והרי היא קיימת, ואם תמות ראשונה, תכנס שניה לבית הכנסת ויתבטל גיטה] - שמא לא ימותו שניהן, ולא תכנס שניה לבית הכנסת, ויחול גט הראשונה שהרי לא מתה שניה, וגם גט השניה יחול, שהרי לא נכנסה לביהכ"נ, ויהא בלא בית.

התנאי שצריך הכהן גדול להתנות - מגרש אחת בתנאי שלא תמות חברתה, ואת השניה בתנאי שאכנס אני לבית הכנסת ביוה"כ, שאם תמות ראשונה - לא יכנס לבית הכנסת ויתבטל גט שניה, וגט ראשונה חל למפרע כיון שלא מתה שניה, ואם רואה שהשניה עומדת למות - יכנס מיד לבהכ"נ ויחול גיטה למפרע, וכך לא תהא העבודה שעד עכשיו בשני בתים, וגט ראשונה בטל שהרי מתה חברתה.

מת בלא בנים והניח שתי יבמות - תתייבם אחת מהן, ואף שנאמר 'בית' שמשמעו רק אחת [כמו בכהן גדול] - מ"מ התרבתה מדכתיב 'במתו יבמתו'.

ארוסה מתייבמת, ואף שנאמר 'בית' שמשמעו נשואה [כמו בכה"ג] - שנתרבתה מיתור 'החוצה'.

דף י"ד יום א' אמור י"ג אייר תשפ"א

כהן גדול מקריב אונו, אבל אסור לו לאכול קדשים, ולרבי יהודה - מדרבנן אינו עובד ביום (רק בלילה), גזירה שמא יאכל (ואבוי רצה לפרש בדעת רבי יהודה, שאדרבה, מצוה להביאו למקדש לעבודה, כדי לפכח צעריו, אך פרכוהו מברייתא מפורשת שלרבי יהודה אינו עובד), ולרבי יוסי - עובד גם ביום.

כהן גדול שמתה אשתו עובד ביוה"כ, ולכו"ע אין גוזרים שמא יאכל כשהוא טרוד בצעריו [שאף שאינו אונו כיון שגירש אשתו, מ"מ הוא טרוד] ואכילת קדשים צריכה שמחה וגדולה כדרך המלכים - כיון שכל ישראל אינם אוכלים מחמת יוה"כ אין חוששים שיאכל.

משנה: כל שבעת ימי הפרישה כהן גדול - זורק את הדם של תמידין ומקטיר הראש והרגל שלהן, ומקטיר את הקטורת, ומטיב את הנרות - כדי שיהא רגיל בעבודת יוה"כ. ושאר כל הימים - בידו להקטיר ולהקריב כל חלק שיבחר, וכן בחלוקת הקדשים - בידו ליטול כל חלק שרוצה.

'והזה הטהור על הטמא', יתור 'על הטמא' מלמד - לרבי עקיבא, שטהור שנפלה עליו הזאה נטמא. לחכמים, שאם היזה על דבר שאינו מקבל טומאה אינה נחשבת להזאה, והשיריים שבאזוב שיירי פסול הם ואינם כשרים להזאה. 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני' - לרבי עקיבא, שאף שהזאה על הטמא מטהרת, הזאה על הטהור מטמאה אותו, ולחכמים, שהנוגע במי החטאת המטהרים את הטמא - טמא.

מה ששינינו במשנה שהכהן גדול עובד עבודה כל שבעת ימי פרישה, אף שהיו מזים עליו, לרב חסדא - דלא כר"ע הסובר שטהור שהיזו עליו מי חטאת נטמא, לאבוי - גם לר"ע, שהיזו עליו אחר העבודה בסוף היום וטבל והעריב שמשו.

'ומזה מי הנדה יכבס בגדיו והנוגע במי הנדה יטמא' - קיבלו חז"ל שהמזה טהור, וכוונת הפסוק היא שהנושא מי נדה [שלא לצורך הזאה] כשיעור הזאה טמא הוא ובגדיו, והנוגע בהן [שלא לצורך הזאה] רק הוא טמא ולא בגדיו. שיעור הזאה - מים שיש בהן כדי שיטבול ראשי גבעולין של אזוב ויהא בה כדי להתז ממנה, ונחלקו אם שיעור זה צריך להזות עליו, או די במה שיש בכלי שיעור זה.

סדר המערכה: לתנא דמסכת תמיד - הטבת נרות המנורה היתה קודם הקטרת הקטורת, ולתנא דמסכת יומא - הטיב ה' נרות ואח"כ הקטיר קטורת ואח"כ ב' נרות, לאבא שאול - מפסיק בין הטבת ה' נרות להטבת ב' נרות בשחיטת התמיד וזריקת דמו, ואח"כ הקטיר הקטורת.

דף ט"ו יום ב' אמור י"ד אייר תשפ"א

'בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה' - לאבא שאול היינו שמטיב את הנרות ואח"כ מקטיר הקטורת, ולחכמים היינו שבזמן שמטיב את הנרות תהא הקטורת מוקטרת. 'ובהעלות אהרן את הנרות בין הערביים יקטירנה' - לכו"ע

פירושו הוא שבשעת הטבת הנרות תהא הקטורת כבר מוקטרת.

'יערוך אותו [-את הנרות] אהרן ובניו מערב עד בוקר' - תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת כל הלילה ואף לילות טבת הארוכים, והיינו חצי לוג לכל נר, ו'אותו' בא ללמד שאין לך עבודת יום שכשרה אחר הדלקת הנרות.

ישוב סתירת המשניות במסכת יומא, שבמשנתנו משמע שהקטרת הקטורת קודמת להטבת הנרות, וכן משמע במשנה דפייס (לא:), ובמשנה להלן (כה.) משמע להיפך: לאביי - המשנה להלן עוסקת בה' נרות הראשונות שהטבתם קודם הקטורת, ומשנתנו ומשנה דפייס עוסקות בב' נרות שאחר הקטורת. לרב פפא - כל המשניות עוסקות בהטבת שתי הנרות, ומשנתנו והמשנה דפייס כחכמים, והמשנה להלן כאבא שאול, הסובר שהטבת כל הנרות הייתה קודם הקטרת הקטורת.

סדר זריקת דם התמיד: לחכמים - כסדר כל עולה, שני מתנות שהם ארבע, מתנה אחת בקרן מזרחית צפונית והשניה בקרן מערבית דרומית. לרבי שמעון איש המצפה - בקרן מזרחית צפונית נתן מתנה אחת שהיא כשתיים - כעולה, ובמערבית דרומית נתן שני מתנות נפרדות - כחטאת, שנאמר (במוסף דר"ח) 'ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על עולת התמיד' - מעשה חטאת הטיל הכתוב על עולת התמיד, ששניהם נוהגים בה.

מעשה חטאת הנעשה בקרבן תמיד אי אפשר ע"י: נתינת שתים שהן ארבע כעולה, ואח"כ מתן ד' מתנות כחטאת - שלא מצינו דמים שמכפרים וחוזרים ומכפרים, משא"כ שנותן מחצה כעולה ומחצה כחטאת אין כאן הוכחת מעשה חטאת הואיל ושתי המתנות האחרונות בקרן אחת, ורק מפסיקם לשנים. נתינת מתנה אחת שהיא שתים בקרן מזרחית צפונית למטה מחוט הסיקרא כדין עולה, ומתן שתי מתנות במערבית דרומית למעלה מחוט הסיקרא כחטאת - שלא מצינו דמים שחציים למטה וחציים למעלה.

דף ט"ז ע"ב

נתינת מתנת העולה קודם למתנת החטאת - כיון שמ"מ עולה היא, לכן מתנת עולה קודמת.

נתינת מתנת דרומית מזרחית לעולה וצפונית מערבית לחטאת - שמתנת עולה צריך ליתן במקום שיש תחתיו יסוד, ובדרומית מזרחית לא היה יסוד.

נתינת מערבית דרומית לעולה ואח"כ מזרחית צפונית לחטאת - שכל פינה שאתה פונה לא תהא אלא דרך ימין, וכשעולה על הכבש [היינו בחטאת שדמיה ניתנים למעלה, ומחמת כן גם בעולה שדמיה למטה - הסדר כך] ופונה לימין פוגע בקרן מזרחית דרומית, ושם אי אפשר ליתן שאין שם יסוד, וממשיך לקרן מזרחית צפונית.

מעשה חטאת עושים בעולת התמיד, ואין דורשים להיפך - לעשות מעשה עולה בחטאת ראש חודש, שנאמר 'ושעיר עיזים אחד לחטאת (בר"ח) על עולת התמיד' - דבר הנוהג בחטאת הטל בעולה.

הזאת הדם ביוה"כ נגד עובי הכפורת, לא הייתה אחת למעלה מאמצע עוביה ושבוע למטה מאמצעיתה, אלא נתן הזאה ראשונה כלפי מעלה, והשבעה תחתיה זו למטה

מזו, כשליח ב"ד המכה ברצועה שאינו מכה במקום אחד אלא זו למטה מזו.

והזה ממנו על טהרו של מזבח שבע פעמים (ששינוי לקמן בהזאת דם פר ושעיר של יוה"כ) לא הייתה ההזאה נגד אמצעו של קיר המזבח (באופן שהיו חלק מהמתנות למעלה וחלק למטה), אלא הייתה על גג המזבח, שמפנה אפר הקטורת ומזה על מקום גילוי המזבח, ו'טהרו' היינו כמו 'וכעצם השמים לטהר'.

דף ט"ז יום ג' אמור ט"ז אייר תשפ"א

דף ט"ז ע"א

נחלקו התנאים באיזה מקצוע של בית המוקד הייתה לשכת הטלאים - לתנא של מסכת תמיד הייתה בצפונית מערבית, ולתנא של מסכת מידות הייתה במערבית דרומית. (ולהלן דף י"ז יובא תירוץ נוסף שעל פיו אין מחלוקת בין התנאים במקומה של הלשכה).

מי הם התנאים - לרב הונא, התנא במסכת מידות הוא רבי אליעזר בן יעקב, ותנא דתמיד הם חכמים החולקים עליו. לרבי אדא בר אהבה [לפירושו של רש"י ושלא כפירוש רבותיו], התנא במסכת תמיד הוא רבי יהודה, שהוא חולק על המשניות במידות, שהרי לרבי יהודה המזבח היה ממוצע ועומד באמצע העזרה, ואילו במידות שנינו שהיה רובו בצד דרום.

הראיות לדברי רב הונא שהתנא ששנה מסכת מידות הוא רבי אליעזר בן יעקב:

א. ששינוי שם - ד' לשכות היו בד' מקצועות של עזרת נשים, בדרומית מזרחית לשכת הנזירים, במזרחית צפונית לשכת העצים, צפונית מערבית לשכת מצורעים, מערבית דרומית אמר רבי אליעזר בן יעקב ששכח מה הייתה משמשת, ומשמע שאת כל המשנה שנה רבי אליעזר בן יעקב. (לאבא שאול זו שבמקצוע מערבית דרומית הייתה לשכת בית שמניא, שבה היו נותנים יין ושמן).

ב. ששינוי שם - כל הכתלים של הר הבית היו גבוהים הרבה, חוץ מכותל מזרחי, כיון שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה וצריך לכוין לראות את פתחו של היכל בשעת הזאת הדם, וקרקעית הר הבית הייתה הולכת ועולה ולא היה יכול לראות את פתח ההיכל דרך הפתחים אילו היה הכותל המזרחי גבוה, וזהו דווקא לרבי אליעזר בן יעקב הסובר שקרקע ההיכל היה גבוה ממפתן שער המזרח עשרים וחצי אמה, ולא היה יכול לראות דרך פתח שער המזרח שגובהו עשרים אמה, אבל לדעת חכמים קרקע ההיכל היה גבוה רק תשע עשרה וחצי אמה ממפתן שער המזרח, והיה בשער המזרח חצי אמה לראות דרך שם את פתח ההיכל.

דף ט"ז ע"ב

לרבי אדא בר אהבה [לפירושו של רש"י ושלא כפירוש רבותיו], התנא במסכת תמיד הוא רבי יהודה, שהוא חולק על המשניות במידות, שהרי לרבי יהודה המזבח היה ממוצע ועומד באמצע העזרה, ואילו במידות שנינו שהיה רובו בצד דרום.

דף י"ז יום ד' אמור ט"ז אייר תשפ"א

דף י"ז ע"א

רב אדא בריה דרבי יצחק מיישב סתירת המשניות לענין מקום לשכת הטלאים, שאין המשניות חולקות, אלא

הדעת כשיראנו, משא"כ בפר שבא לכפר עליו ועל אחיו
הכהנים שמכיר בהם, ומודיע להם לשוב בתשובה.
כל שבעת הימים לא היו מזוגעים ממנו מאכל ומשתה, ובערב
יום הכיפורים שחרית - לרבי יהודה בן נקוסא היו
מאכילים אותו סלתות וביצים כדי לשלשלו שלא יצטרך
לנקבו למחרת, ולחכמים לא היו מאכילים אותו זאת
משום שגורמים חימום. ולרבי מאיר אף אין מאכילים
אותו אתרוג ויין ישן, וי"א אף לא בשר שמן, וי"א אף לא
יין לבן.

זב שאכל הרבה מכל מין תולים שמחמת רוב מאכל ראה,
ואינו זב לטומאת שבעה וקרבו.

אין מאכילים זב בימי בדיקתו - חלב, גבינה, ביצה, יין,
מי גריסין של פול, בשר שמן, מורייס, שום, שחליים,
חלגלוגות, גרגיר, שדברים אלו מביאים לידי טומאה.

דף י"ח ע"ב

'ויצא אחד אל השדה ללקט אורות' - היינו גרגיר, שמאיר
את העיניים ע"י שאוכלו, ואם אין יכול לאכלו - מעבירו
על גבי עיניו, ודווקא בזה הגדל על המיצר שאין סביבותיו
זרע אחר שיכחיש כוחו.

אכסנאי לא יאכל ביצים, ולא יישן בלילה בטליתו של בעל
הבית שהוא מתכסה בו ביום.

חכמים שהתעכבו בעיר אחרת היו מכריזים אם יש אשה
שתנשא להם בזמן שמתעכבים שם, והיו מודיעים כן
קודם על ידי שליח - כדי שתוכל לספור ז' נקיים קודם
ביאתו לשם, וי"א שלא היו נושאים אותן אלא מיחדים
אותן כדי שיהא פת בסלו.

לא ישא אדם במדינה זו וילך וישא אשה במדינה
אחרת, שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא אחותו,
אבל רבנן ששמן ידוע - מותרים ששמן נקרא על בניהם.
מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה והעלוהו לבית אבטינס
ללמדו חפינת הקטורת, והשביעוהו שלא ינהג כצדוקים,
ואמרו לו, אישי כהן גדול אנו שלוחי ב"ד ואתה שלוחנו
ושליח ב"ד, משביעים אנו עליך שלא תשנה וכו', הוא
פורש ובוכה והם פורשין ובוכין. אם היה חכם היה דורש
כל ליל יוה"כ, ואם לאו - ת"ח דורשים לפניו, ואם רגיל
לקרות קורא, ואם לאו - קוראים לפניו באיוב ובעזרא
ובדברי הימים, זכריה בן קבוטל אומר, פעמים הרבה
קריתי לפניו בדניאל.

דף י"ט יום ו' אמור י"ח אייר ל"ג בעומר תשפ"א

דף י"ט ע"א

שתי לשכות היו לכהן גדול בעזרה - אחת לשכת פרהדרין
לישן שם, ואחת לשכת בית אבטינס ללמוד חפינה, אחת
בצפון ואחת בדרום, ואין ידוע איזו בצפון ואיזו בדרום.
ורב פפא רצה לפשוט שלשכת פרהדרין היתה בדרום,
שאם לא כן היה צריך לטרוח הרבה בהליכה בין הלשכות,
ופרכוהו שאדרבה, מכך שעשו לו שני לשכות וכל אחת
בצד אחר מוכח שרצו בדווקא להטריחו, כדי שאם צדוקי
הוא יפרוש, או שלא תזוח דעתו.

כהנים שלוחי דרחמנא הם, ולא שלוחינו, שהרי אנו אינם
יכולים לעשות העבודה ואם כן גם שלוחינו אינו יכול
לעשותו במקומו, ומה שאומרים לכהן גדול בשעה
שמשביעים אותו 'שלוחינו אתה' היינו לעניין קבלת

הלשכה הייתה בצד מערב ומתארכת לצד צפון ודרום,
והתנא בתמיד מנה אותה מערבית צפונית - שכך היא
נראית למי שבא מדרום לצפון, שנראית לו משוכה יותר
לצפון, והתנא במידות מנה אותה דרומית מערבית - שכך
היא נראית למי שבא מצפון לדרום.

ישוב סתירת המשנה שבמסכת תמיד למשנה במסכת
מידות במקומה של לשכת לחם הפנים: לכל השיטות
הייתה במקצוע דרומית מזרחית, כפי ששינונו במידות,
ומנה התנא שם דרך ימין - מדרום למזרח וממזרח לצפון
ומצפון למערב וממערב לדרום, ומתחיל למנות ממקצוע
מערבית דרומית ששם הייתה לשכת הטלאים (כנ"ל) -
והיתה משוכה יותר לצד דרום, והתנא בתמיד מתחיל
למנות דרך שמאל ומתחיל במערבית דרומית לשכת
הטלאים, מערבית צפונית לשכת החותמות, מזרחית
צפונית לשכת בית המוקד, ומזרחית דרומית לשכת לחם
הפנים.

דף י"ז ע"ב

כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא לימין, היינו דווקא
כשעוסק בעבודה, אבל כשמונה התנא חשבון (כגון סדר
הלשכות) - מונה גם דרך שמאל.

כהן גדול מקריב חלק בראש, ואומר עולה זו אני מקריב
מנחה זו אני מקריב, שראש הוא להקריב כל חלק שיבחר.
כהן גדול נוטל חלק בראש, ואומר חטאת זו אני אוכל אשם
זה אני אוכל. וכן נוטל חלה אחת משתי החלות של עצרת,
לא מיבעיא לרבי הסובר שכהן גדול נוטל מחצה מלחם
הפנים, אלא אפילו חכמים הסוברים שנוטל פחות ממחצה
- מודים בשתי הלחם, שאין דרך ארץ לפרוס החלה וליתן
לו פרוסה.

דף י"ח יום ה' אמור י"ז אייר תשפ"א

דף י"ח ע"א

סדר חלוקת לחם הפנים: לחכמים - כהן גדול נוטל פחות
מחצי, ולכן לסוברים שכל י"ב החלות בכלל החלוקה,
ומשמר היוצא נוטל שש ומשמר הנכנס שש - כהן גדול
נוטל ה' חלות, ולפי רב יהודה ששתי חלות אינן בכלל
החלוקה אלא ניתנות למשמר הנכנס בשכר הגפת דלתות,
ורק י' מתחלקות בין שתי המשמרות - כהן גדול נוטל ד'
לרבי - כהן גדול נוטל מחצה, ולכן לפי רבי יהודה שכל
משמר נוטל ה', כהן גדול נוטל ה', אך כשיש משמרות
המתעכבות בגלל החג שהן נוטלות ב' חלות, ומשמר
היוצא והנכנס מתחלקים בח' חלות, כהן גדול נוטל ד'
חלות.

מסרו לכהן גדול זקנים מזקני בית דין, וקורין לפניו בסדר
היום שבפרשת אחרי מות בכל שבעת ימי הפרישה,
ואומרים לו: 'אישי כהן גדול קרא אתה בפך שמא שכחת',
ובזמן בית שני שהיו ממנים כהנים גדולים שאינם מהוגנים
- שנתנו ממון הרבה שימנו אותם - היו מוסיפים לומר 'או
שמא לא למדת'.

ערב יום הכיפורים שחרית מעמידים כהן גדול בשער
המזרח, ומעבירים לפניו פרים אילים וכבשים, שיהא
מתבונן בהם לתת לבו להלכות סדר היום, ולתנא דברייתא
מעבירים לפניו גם שעירים, ולתנא דמתניתין כיון
שהשעיר בא לכפר עוונות כלל ישראל תהא לו חלישות

השבועה, שמשיביעים אותך לפי דעתנו ודעת ב"ד ולא לפי מחשבתך.

דף י"ט ע"ב

הוא פורש ובוכה כשמשיביעים אותו על שחשדוהו לצדוקי, והם פורשים ובוכים - שמא כשר הוא, והחושד בכשרים לוקה בגופו.

הצדוקים היו נותנים הקטורת על האש מבחוץ, וכך מכניסים אותה, ומעשה בצדוקי ששמח בעשותו כן, ולא היו ימים מועטים עד שמת והוטל באשפה והיו תולעים יוצאים מחוטמו, וי"א שבא מלאך וחבטו על פניו ביציאתו מן הקודש, ונשמע קול בעזרה, ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו צורת כף רגל עגל של המלאך בין כתפיו.

רב היה באמצע אמירת פרק שני בקריאת שמע, ושמע איך רב חנן בר רבא מלמד את בנו חייא את מאמרו של רב זכריה בן קפוטל שבמשנה, ורימז לו רב ששם אביו הוא 'קבוטל'. ומותר לרמז רק בפרק שני, אבל העומד באמצע פרק ראשון שצריך בו כוונה - אסור לרמזו בעיניו, ולקרוץ בשפתותיו, ולהורות באצבעותיו, והעושה כן - עליו הכתוב אומר 'ולא אותי קראת יעקב'.

'ודברת במ' - יש להשמיע בק"ש מה שמוציא בפיו, אבל בתפילה לא, 'בם' - במ יש רשות לדבר ולא שיחת ילדים וקלות ראש, 'בם' - עשה אותם קבע ולא עראי.

השח שיחת חולין, לרבא עובר בעשה - 'ודברת במ', לרב אחא בר יעקב עובר בלאו - 'כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר'. ביקש כהן גדול להתנמנם - פרחי כהונה מכים לפניו ע"י חיבור האצבע הסמוכה לאגודל בחזקה ושמיטתה על כף היד - ונשמע הקול, ורב הונא עשה כן ונשמע הקול בכל בית המדרש.

ואומרים לו 'אישי כהן גדול עמוד והפג אחת על הרצפה - שינעץ אגודליו בארץ ושוחה ונושק הרצפה ואז עומד.

ומעסיקים אותו עד שיגיע זמן השחיטה, ולא היו משוררים בנבל וכינור אלא בפה - 'אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו' - הזהר בעבודתך שתהא לשם שמים שתהא לרצון.

חשובי ירושלים לא היו ישנים כל הלילה, כדי שישמע הכהן גדול קול הברה ולא תהא שינה חוטפתו.

דף כ' יום שב"ק אמור י"ט אייר תשפ"א

דף כ' ע"א

בשאר מקומות שבגבולים היו גם ערים כל ליל יוה"כ זכר למקדש, ובנהרדעא באו לידי חטא.

אליהו אמר שמשיח לא בא ביוה"כ מפני שיש חוטאין בו ביום, ועם כל זה הקב"ה אומר שהיצה"ר מחטיאם בעל כרחם, והשטן אינו מקטרג ביוה"כ, ש'שטן' גימטריא שס"ד - שיש לו רשות לקטרג רק שס"ד ימים ולא ביוה"כ.

בכל יום תורמים המזבח תרומת הדשן בקריאת הגבר, או סמוך לו בין לפניו בין לאחוריו, ונחלקו הברייתות וכן האמוראים - אם היינו קריאת התרנגול או קריאת הממונה.

ביום הכיפורים - כהן גדול תורם מחצות, כיון שעליו לבדו מוטלת כל העבודה.

ברגלים שיש דשן רב - תורמים מאשמורה הראשונה, וכבר קודם קריאת הגבר הייתה העזרה מלאה מישראל המביאים קרבנותיהם שרצו להיות מזומנים להקריבם מיד אחר התמיד. אברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות הלילה - אם יש בהם עדיין ממש אינם נחשבים כמעוכלים, וצריך להחזירם למערכה, ויש בהן מעילה. פקעו אחר חצות - אין צריך להחזירם, שחצות עושה עיכול באברים שמשלה בהם האור אע"פ שיש בהם ממש. והמקור - לרב למדים זאת

ממה שמשמע בפסוקים שכל הלילה כשר בין להקטרה ובין להרמת הדשן, ובהכרח שהלילה חלוק - עד חצות להקטרה ומחצות להרמה, ולרבי יוחנן למדים זאת מהכתוב 'כל הלילה עד הבוקר' - 'עד הבוקר' מיותר לדרוש - 'תן בוקר לבקרו של לילה' והיינו חצות.

תחילת זמן תרומת הדשן - לפי דרשתו של רב הנ"ל היינו רק מחצות, אך הקשו עליו שאם כן כיצד תרמו ברגלים באשמורה הראשונה. לרבי יוחנן - כל הלילה כשר, כפי שמשמע בפסוקים שכל הלילה כשר בין להקטרה ובין להרמה.

דף כ' ע"ב

רבי שילא לא היה לו מתורגמן להשמיע הדרשה, ותרגמו רב, ותירגם רב דברי רבי שילא 'קריאת הגבר' - גברא, והיינו האיש הממונה, ושאלו רבי שילא מדוע לא תירגם שהכוונה לקריאת התרנגול [ולהלן הביאה הגמרא שכן שנינו בברייתא, שהתנא קורא 'גבר' ל'תרנגול'], ואמר לו רב שכן תירגם בדרשת רבי חייא, וכיון שהכיר רב שילא שהוא רב - אמר שאינו לפי הכבוד שיהא מתורגמן שלו, ורב לא רצה להפסיק אחר שכבר התחיל, ועוד משום מעלים בקודש ולא מורידים - שיקום מתורגמן פחות ממנו וגנאי הוא לדרשה.

גביני המכריז היה אומר עמדו כהנים לעבודתכם, ולויים לדוכנכם וישראל למעמדכם, והיה קולו נשמע במרחק שלש פרסאות, וכששמעו אגריפס המלך במרחק זה שיגר לו מתנות.

פעם אחת נשמע ביריחו קולו של כהן גדול באומרו 'אנא השם', והוא יותר משובח מגביני המכריז - שיריחו רחוקה מירושלים עשר פרסאות, וגם היה חלש מהתענית, וגם היה ביום - שאין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בלילה מחמת רעש גלגל החמה.

ביום יש קול מגלגל החמה שמנסר ברקיע כחרש המנסר בארזים, ונראית פסולת הנסורת בעמוד החמה, ושמה 'לא'.

אלמלא קול גלגל החמה היה נשמע קול המונה של רומי, ואלמלא קול המונה של רומי היה נשמע קול גלגל החמה.

שלשה קולות הולכים מסוף העולם עד סופו - גלגל חמה, המונה של רומי, קול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, ובקשו חכמים רחמים ובטלוה, וי"א אף קול לידה, וי"א אף קול מלאך הממונה על השקאת הארץ.

דף כ"א יום א' בה"ב כ' אייר תשפ"א

דף כ"א ע"א

היצא לדרך יחידי קודם קריאת תרנגול בינוני שאינו ממהר או מאחר קריאתו, עון מותו מהמזיקים מוטל על ראשו, רבי יאשיה אומר - לא יצא עד שישנה בקריאתו, וי"א - עד שישלש.

בשעה שישראל עולים לרגל עומדים צפופים ונמשכים לעמוד באחת עשרה אמה שאחורי בית הכפורת, ואעפ"כ - כשהיו משתחווים היו כולם באים למזרח המזבח ומשתחווים לפני ההיכל ברווח - שהיה ד' אמות ביניהם, שלא ישמע וידוי חבירו.

עשרה ניסים [שהיו בחוץ ומפורסמים] נעשו בבית המקדש:

(1) לא הפילה אשה מריח בשר הקודש, (2) לא הסריח בשר הקודש מעולם, (3) לא נראה זבוב בבית המטבחיים, (4) לא אירע קרי לכהן גדול ביוה"כ, (5) לא נמצא פסול בעומר ושתי הלחם ולחם הפנים, (6) עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, (7) מעולם לא כיבו גשמים אש של עצי המערכה, (8) עשן המערכה (שבא מעצי ההדיוט) אפילו כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממקומו, (9) שבירי כלי חרס (שמבשלים בהם קדשי קדשים שבליעתם נאסרת משום נותר), מוראה ונוצתה של עולת

ואם היו שניהם שוים - הממונה אומר להם הצביעו, ומוציאים אצבע אחת או שתיים, ואין מוציאים אגודל - מפני הרמאים המרחיקים אגודלם מהאצבע שיראו כשני בני אדם - כדי שיכלה בהם המנין.

מעשה שהיו שניהם שוים ורצים ועולים בכבש, ודחף אחד מהם את חברו, ונפל ונשברה רגלו, וכיון שראו בית דין שבאים לידי סכנה התקינו פייס לתרומת הדשן, והפסיקו הכהנים לבא, שלא רצו לטרוח על הספק, ולכך תקנו שמי שזוכה בתרומת הדשן זוכה גם בסידור המערכה ונתינת שני גזירי עצים.

דף כ"ב ע"ב

אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, וכל המונה את ישראל - לרבי אלעזר עובר בלאו, ולרב נחמן בר יצחק עובר בשני לאוים.

'היה מספר בני ישראל כחול הים' - יש מנין, 'אשר לא ימד ולא יספר' - אין מנין, לרבי יונתן, בזמן שעושים רצונו של מקום אין מנין, ובזמן שאין עושים רצונו יש מנין. לאבא יוסי בן דוסתאי, בידי אדם אין מנין, בידי שמים יש מנין.

כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור מתעשר, כפי שמצינו בשאול, שבתחילה מנה ישראל ע"י שברי חרסים, ואח"כ ע"י צאנו.

'ירב בנחל' שנאמר במלחמת שאול בעמלק - על עסקי נחל, שבשעה שאמר לו הקב"ה שיהרוג בעמלק 'מאיש עד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שח מגמל ועד חמור', אמר שאול, ומה נפש אחת שנהרגה - אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות האלו על אחת כמה וכמה, ואם אדם חטא בהמה מה חטאה ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו, יצאה בת קול ואמרה לו 'אל תהי צדיק הרבה'.

מי שהקב"ה בעזרו אין צריך לדאוג מכל רעה, שהרי שאול נכשל רק באחת - באגג, ועלתה לו לרעה - שהפסיד מלכותו, ודוד בשתים - מעשה אוריה ושהוסת למנות את ישראל וגרם ל'דבר', ולא עלתה לו לרעה. אבל על מעשה בת שבע נענש בארבע ילדיו, ילד, אמנון, תמר ואבשלום, וגם נענש בגופו, שהצטרע ששה חדשים, ופרשו ממנו סנהדרין, והסתלקה ממנו שכינה. וכן על עוון לשון הרע שקיבל דוד על מפיבושת [לדעת רב, אבל לדעת שמואל לא קיבל לשה"ר], נענש במה שנתחלקה מלכותו בן רחבעם בנו לירבעם בן נבט.

'בן שנה שאול במלכו' - לרב הונא, כבן שנה שלא טעם טעם חטא, ורב נחמן בר יצחק שאל שמה כבן שנה שמלוכלך בטיט וצואה, ומלאכי פחד הבהילו אותו בחלום, ואמר, נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש.

מלכות בית שאול לא נמשכה מפני שלא היה שום דופי במשפחתו, שאין מעמידים פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח עליו דעתו, אומרים לו חזור לאחוריך.

שאול נענש מפני שמחל על כבודו בתחילת מלכותו, וגילה על עצמו שאינו כדאי למלוך.

דף כ"ג יום ג' בה"ב כ"ב אייר תשפ"א

דף כ"ג ע"א

כל תלמיד חכם שאינו נוקם נקמתו, ונוטר את האיבה בלבו כנחש אינו תלמיד חכם, אבל צריך שיהא מתפייס כשמפייסים אותו.

לא תקום ולא תטור היינו בעניני ממון, כגון שלא רצה להשאילו מגל ולמחר ביקש הוא לשאול ממנו קרדום וענה לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני - זו היא נקימה, ואם השאילו ואמר לו איני כמותך שלא השאלתני - זו היא נטירה, שהדבר שמור בלבו ולא הסיחו מדעתו.

העוף, דישון מזבח הפנימי ודישון המנורה - נבלעים במקום שהונחו, 10) לחם הפנים בשעה שמסלקים אותו מהשולחן עדיין חם כבשעת סידורו, והיו מגביהים אותו להראותו לעולי רגלים, ואומרים להם, ראו חיבתכם לפני המקום.

ניסים שאינם ידועים שנעשו בפנים: מקום הארון אינו מן המידה, וכן כרובים שעשה שלמה בנס היו עומדים.

ניסים שנעשו בירושלים: לא הזיק נחש ועקרב מעולם, לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שמזונותי או דירתתי דחוקים.

דף כ"א ע"ב

בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע כל מיני מגדים של זהב, והיו מוציאים פירותיהם בזמנם, וכשהרוח מנשבת בהן נושרים, וכשנכנסו נכרים להיכל יבשו העצים, ועתיד הקב"ה להחזירם. ולא מנו נס זה בכלל הניסים שנעשו במקדש, מפני שהיו העצים קבועים ועומדים תמיד במקומם.

ה' דברים נאמרו באש המערכה שירדה מן השמים בזמן בית ראשון: רבוצה כארי [ובבית שני - ככלב], ברה כחמה, ויש בשלהבת שלה ממשות, אוכלת לחים כיבשים, ואינה מעלה עשן.

ה' דברים היו בין מקדש ראשון לשני - א. ארון כפורת וכרובים, ב. אש שירדה מן השמים לא סייעה לשרוף הקרבנות, ג. שכינה לא שרתה שם, ד. רוח הקודש לא הייתה בנביאים, ה. לא היו שם אורים ותומים.

שש אשות הן, אוכלת ואינו שותה - אש שלנו, שותה ואינה אוכלת - של חולי קדחת, אוכלת ושותה - של אליהו, אוכלת לחים כיבשים - של מערכה, אש דוחה אש - של גבריאל המלאך, שירד להציל חנניה מישאל ועזריה וצינן בפנים והקדיח מבחוץ לשרוף את זורקיהם לתוכה, אש אוכלת אש - של שכינה.

במוציא יו"ט אחרון של חג הכל צופים לעשן המערכה להיכן הוא נוטה [אך לא היה מתפזר כנ"ל, רק נוטה - כדרך שהדקלים מתנדנדים ברוח], נטה כלפי צפון - עניים שמחים ובעלי בתים עצבים, שהגשמים מרובים, וממהרים למכור הפירות בזול קודם שירקבו. נטה כלפי דרום - עניים עצבים ובעלי בתים שמחים, שהגשמים מועטים ופירותיהם משתמרים. נטה כלפי מזרח - הכל שמחים, שהגשמים כראוי להם. נטה כלפי מערב - הכל עצבים, שרוח מזרחית מייבשת את הזרעים.

רוח מזרחית - יפה לארץ בבל שהיא ארץ לחה מחמת מימיה, וקשה לארץ ישראל שהיא ארץ הרים ובקעות וממהרת לייבש. רוח צפונית - יפה לחיטים בשעה שהביאו שליש, וקשה לזיתים בזמן שהם חונטים, רוח דרומית - קשה לחיטים בשעה שהביאו שליש, ויפה לזיתים בזמן שהם חונטים.

דף כ"ב יום ב' בה"ב כ"א אייר תשפ"א

דף כ"ב ע"א

בראשונה כל כהן מבית אב שעובד ביום זה שרצה לתרום הדשן שחרית תרום, ולא עשו פייס כשאר העבודות, שסברו ב"ד שכיון שעבודת לילה היא ואינה עבודה חשובה לכהנים לא יבואו, משא"כ להקטרת אברים עשו פייס אף שנעשית בלילה, שכיון שסוף עבודת הקרבן שקרב ביום חשובה היא בעיניהם, או שסברו שמחמת אונס שינה לקום ממטתו בהשכמה לא יבואו, משא"כ הקטרת אברים - שיותר קל להתאחר מלישון מאשר להשכים.

ואם באו כמה כהנים היו רצים ועולים בכבש, וכל הקודם את חברו בד' אמות סמוך לגג המזבח זכה, והסתפק רב פפא אם היינו ד' אמות הסמוכות לגג המזבח ממש, או ד' אמות קודם שעלה הכבש על אמת היסוד והסובב, והיינו ו' אמות מגג המזבח.

שנשתמש בהן קדושה חמורה לא ישתמש בהן קדושה קלה, ולדעתו 'ילבש' בא לרבות שחקים שכשרים לכל עבודה ובלבד שלא יהיו קרועים.

'ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקודש (ביוה"כ) והניחם שם', לת"ק היינו שצריכים גניזה, ולרבי דוסא היינו שלא ישתמש בהן כהן גדול ביוה"כ אחר, וא"צ לגונזם אלא כהן הדיוט מותר ללובשם כנ"ל.

'מ'זהרים את הדשן' למדים גזירה שווה ל'זהרים' שנאמר בהרמת 'קומץ' - ששיעור תרומת הדשן (לפחות) קומץ.

'ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרוכת ועבדתם עבודת מתנה וגו' והזר הקרב יומת' - זר חייב מיתה רק על העבודות הנלמדות מפסוק זה:

'ועבד-תם' - עבודה תמה, שהיא גמר ולא שיש אחריה עבודה, כגון זריקה, והזאת חטאת העוף, ומיצוי דם עולת העוף, הקטרה, והמעלה על המזבח אפילו דבר פסול - שאם עלה לא ירד.

'עבודת מתנה' - לרב, היינו עבודת נתינה ולא עבודת סילוק, כגון תרומת הדשן, ללוי, חייב גם על עבודת סילוק כגון תרומת הדשן, מריבוי 'לכל דבר המזבח'.

'לכל דבר המזבח' - לרבות שבע הזאות מדם הפר בפנים, ומלוג שמן של מצורע בהיכל, אע"פ שאינם 'דבר המזבח'.

דף כ"ד ע"ב

'ולמבית לפרוכת ועבדתם עבודת מתנה' - בעבודות שלפנים מן הפרוכת גם לוי מודה שחייב רק על עבודת מתנה, כגון הזאה בין הבדים ונתינת קטורת על האש ביוה"כ, ולא עבודת סילוק, כגון הוצאת כף ומחתה.

'ולמבית' - ה'ל' מיותר, ובא לרבות שגם היכל דינו כקודש הקדשים, ופטור בו על עבודת סילוק.

סידור השולחן - אינה עבודה תמה, שיש אחריה סידור בזיכים.

סידור בזיכים - אינה עבודה תמה, שלא נגמרה עבודתם עד סילוקם והקטרתם בשבת הבאה.

סידור המנורה, שסילק הנרות וקינחם וחזר וקבעם, או נתן פתילה או שמן - אינה עבודה תמה, שצריך להדליקה, והדלקה עצמה - אינה עבודה.

סידור עצי המערכה - אינה עבודה תמה, שנותן אחריה שני גזירי עצים.

נתינת שני גזירי עצים - לרבי יוחנן, עבודה תמה היא, שזהו גמר סידור מערכת העצים, לרב, אינה עבודה תמה, שיש אחריה סידור אברים.

'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח' - הצתת קיסמים דקים כדי להצית אחת מן המערכות עבודה היא, וכשרה רק על ידי כהן כשר הלבוש בבגדי כהונה.

נאספים לפייס ארבעה פעמים ביום, כדי להשמיע קול המון עם רב כמה פעמים, שהוא כבוד למלך - שנאמר 'בבית אלוקים נהלך ברגש'.

בגדי הנאספים לפייס: לרב נחמן - חול, שאם ילבשו קודש בעלי זרועות חומסים העבודה בכח אף שלא זכו בפייס, לרב ששת - קודש, שאם ילבשו חול, שמא אותם שזכו בפייס מחמת חביבותם יעבדו בבגדי חול.

דף כ"ה יום ה' בה"ב כ"ד אייר תשפ"א

דף כ"ה ע"א

רב נחמן ורב ששת חולקים אם הכהנים לבשו בגדי כהונה בשעת הפייס (כנ"ל כ"ד); לרב נחמן שלבשו בגדי חול - אחר הפייס מסרו אותם שזכו בפייס לשמשים להלבישם בגדי

הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים מאהבה ושמחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', אך גם הם מותר להם לשמור איבה בלבם, כל זמן שאינו מפיסים, ואם בא אחר לנקום נקמתו בקיום המשפט שותקים.

כל המעביר על מדותיו מעבירים לו על כל פשעיו, והיינו שכשמפייסים אותו מתפייס.

כשמצביעים בפייס שבמקדש - בריא מוציא אצבע אחת, חולה שאינו יכול לכבש אצבעותיו מוציא שתיים, ואין מוציאים עם האצבע לא גודל ולא אצבע שלישית, ובדיעבד, בהוציא שלישית - מונים אותו, ואם הוציא אגודל ניכר שהוא רמאי, ואין מונים אותו, ולוקה מן הממונה על המלקות.

מעשה בשני כהנים שקדם אחד מהן בכבש לתוך ד' אמות של חבירו ותקע סכין בלבו, ומשום מעשה זה עדיין לא תקנו פייס, שסברו שמקרה הוא, אך כיון שראו שבאים מעצמם לסכנה ע"י ריצה תקנו פייס.

כשהרג הכהן שקידמו בכבש, עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר, על מי להביא עגלה ערופה, היושבים בעיר או הכהנים שומרי עזרה, ואמנם ירושלים אינה מביאה עגלה ערופה (שנאמר 'כי ימצא חלל באדמה אשר ה"א נותן לך לרשתה' - וירושלים לא נתחלקה לשבטים), וגם הרי נודע מי הכהן, מ"מ להרבות בבכיה אמר כן, ואכן געו כל העם בבכיה.

דף כ"ג ע"ב

כשבא אביו של כהן הנהרג ומצאו מפרפר אמר מיתתו תכפר עליכם, ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין, ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים שהיתה מזולזלת אצלם.

'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן' - מקיש בגדים שלובש להוצאת הדשן לבגדים שפושט שהרים בהן הדשן שהן בגדי קודש.

'אחרים והוציא' - שיהיו פחותים מבגדים שתורם בהם, שיהיו שחקים או מפתתן שאינו מוצהב, שגנאי הוא שיתלכלך בבגדים שמשמש בהן על גבי המזבח. לרבי אליעזר - שגם כהנים בעלי מומים כשרים להוצאת הדשן, אבל לת"ק פסולים.

תרומת הדשן בכהן בעל מום לרבי אליעזר, לריש לקיש - כשרה, שאינה עבודה, שהרי נאמר 'ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד' ומשמע שאין צריכה כל בגדי כהונה, לרבי יוחנן - פסולה, שעבודה היא, וגלי רחמנא שצריך ללבוש כתונת מכנסיים והוא הדין למצנפת ואבנט.

'מדו בד' - שתהא כתונת הכהן כמידת קומתו, לא נגררת ולא מסולקת.

לא יהא דבר קודם למכנסיים - שנאמר 'ומכנסי בד ילבש על בשרו', 'על בשרו' מיותר ללמד שילבשו בעודו ערום, שאין עליו אלא בשרו.

דף כ"ד יום ד' בה"ב כ"ג אייר תשפ"א

דף כ"ד ע"א

'ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו', יתור 'ילבש' - לרבי יהודה לרבות עוד לבישה, והיינו מצנפת ואבנט, לרבי דוסא לכך אין צריך לימוד, שמכך שהוצרך ללבוש כתונת ומכנסיים של קודש למדים שעבודה היא, וממילא צריך ללבוש כל ד' בגדי כהונה [או שסובר רבי דוסא כריש לקיש שאינה עבודה ואין צריך ללבוש אלא כתונת ומכנסיים], ו'ילבש' בא לרבות בגדי כהן גדול ביום הכיפורים שכשרים לכהן הדיוט, אך לרבי אינם כשרים, שאבנטו של כהן גדול ביוה"כ של בוץ ושל כהן הדיוט של כלאים, ועוד, בגדים

כהונה, וכשעדיין עליהם שאר בגדי חול לבשו מכנסיים של קודש, ואחר כך פשטו בגדי חול ולבשו שאר בגדי כהונה. ולרב ששת שלבשו בגדי קודש בשעת הפייס - מסרו אותם שלא זכו בפייס להפשיט מהם בגדי כהונה, ולא הניחו עליהם אלא מכנסיים.

בשעת הפייס היו הכהנים עומדים בעגול, והממונה נטל מצנפת מראשו של אחד מהם, לדעת שממנו התחיל המנין, ולרב ששת של קודש הייתה המצנפת, ולרב נחמן של חול הייתה שעשו אמותיהם של הכהנים לבניהן.

הפייס נעשה בלשכת הגזית, שהיא הייתה בית גבוה שעל עלייה, מחציתה בקודש ומחציתה בחול, ונעשה הפייס במזרחה - שהוא קודש - שצריך הפייס להעשות בקודש משום 'בבית אלוקים נהלך ברגש', וזקן של ב"ד יושב במערבה - שהוא חול, שאין ישיבה בעזרה בקודש אלא למלכי בית דוד בלבד.

שני פתחים היו ללשכת הגזית - אחת לקודש ואחת לחול, שלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש תוכן קודש, והבנויות בקודש ופתוחות לחול תוכן חול.

הפייס השני: מי שוחט, מי זורק, מי מדשן מזבח הפנימי, מי מדשן המנורה, מי מעלה אברים לכבש - הראש יחד עם רגל ימין, שתי ידיים, העוקץ ורגל שמאל, החזה והגרה ומחוברים בו הקנה והכבד והלב והחזה [גירסת ב"ח: הקנה הריאה והכבד], שתי הדפנות, הקרביים, הסולת למנחת נסכי התמיד, החביתין, והיין.

דף כ"ה ע"ב

לא היו מפייסין לכל עבודה ועבודה רק לשחיטת התמיד, ושנים עשר הכהנים העומדים לצידו זוכים בשאר עבודות. קבלת הדם היתה ע"י הכהן שזרק הדם, ולא על ידי השוחט, ששחיטה כשרה בזר, וקבלה פסולה בזר, ושמה ישחוט זר ויקבל.

בן קטין עשה י"ב דדים לכיור, כדי שיהיו י"ב כהנים העוסקים בקרבן תמיד מקדשים ידיהם ורגליהם בבת אחת, אבל השוחט א"צ לקדש ידיו ורגליו - אף אם הוא כהן, לפי שכשירה בזר.

סדר האברים להקרבה:

לכל השיטות - הראש ורגל ימין תחילה, שנאמר 'ואת ראשו ואת פדרו, וערד', ומקריבים הרגל עמו - שבראש יש הרבה עצמות, וברגל יש הרבה בשר. ו'פדר' מלמד שמכסים בית השחיטה המלוכלך בדם - בפדר, משום כבוד של מעלה.

שאר אברים שאחר הראש והרגל:

לתנא שבמשנה - לפי עילוי גודל האברים היו קרבים, הגדול גדול קודם.

לרבי יהושע - לפי דרך הילוכו בחייו - החזה, והגרה, ושתי ידיים, ושתי דפנות, העוקץ והרגל.

לרבי יוסי - לפי סדר הפשטו, והיו מפשיטים מצד הרגליים לראש - העוקץ ורגל שמאל, ושתי דפנות, ושתי ידיים, החזה והגרה.

לרבי עקיבא - לפי סדר ניתוחו - שתי ידיים, החזה והגרה, ושתי דפנות, העוקץ והרגל.

לרבי יוסי הגלילי - לפי סדר מיטב ומבחר שומן נתחיו - החזה והגרה, ושתי דפנות, העוקץ והרגל, ושתי ידיים.

דף כ"ו יום ו' בה"ב כ"ה אייר תשפ"א

דף כ"ו ע"א

הפייס השלישי חדשים לקטורת בואו והפיסו, ומעולם לא שנה אדם בה מפני שמעשרת, שנאמר 'ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך' - 'ברך ה' חילו', ומסתבר שהברכה עולה על קטורת ולא על עולה שגם היא הוזכרה שם - וכליל על

מזבחך' - שהעולה שכיחה.

לא שכיח צורבא מרבנן שמורה כדת וכהלכה אלא משבט לוי ויששכר, שנאמר 'וירו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל', 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל', אבל שבט יהודה הגם שנאמר בהם 'מחוקקי' לא זכו לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.

אין מפייסים על תמיד של בין הערביים אלא קרב על ידי אותם כהנים שזכו בעבודת תמיד של שחר, אבל בשבת מפייסים גם לתמיד של בין הערביים, מפני שמשמרות מתחדשות ומשמר שעבד שחרית אינו עובד בין הערביים.

על הקטורת של בין הערביים מפייסים, לפי שלא שנה אדם בה (וי"א שלמסקנת הגמרא גם עליה היו מפייסים רק בשבת כמו בתמיד, ראה תוס' ישנים וריטב"א ועוד).

במשנה שנינו שהפייס הרביעי היה (חדשים עם ישנים) מי מעלה אברים מן הכבש למזבח, שהכהנים שהביאוהו לכבש לא העלוהו על המזבח, משום ברוב עם הדרת מלך, אבל רבי אליעזר בן יעקב חולק וסובר שהמעלה אברים לכבש הוא מעלה אותם למזבח, שאם לא - יהא נראה שטרחה היא לו.

ארבע פייסות היו במקדש (כפי ששינו בתחילת הפרק), ולדעת רבי אליעזר בן יעקב שלא פייסו להעלות אברים מכבש למזבח, על כרחך סובר שפייסו להכנסת מחתה עם גחלים לצורך הקטרת הקטורת, בנוסף לפייס להקטרת הקטורת, ושלא כרבי יהודה הסובר שלא פייסו לכך, ורבי יהודה על כרחך חולק על רבי אליעזר בן יעקב וסובר כדעת משנתנו שהיה פייס להקטרת איברים. ואם נמצא תנא הסובר שהיו חמש פייסות - הוא סובר שלא כרבי אליעזר בן יעקב [אלא היה פייס להקטרת איברים] ושלא כרבי יהודה [אלא היה פייס למחתה].

דף כ"ו ע"ב

תמיד של שחר מהולכת איברים לכבש ואילך [בנוסף לארבעת כהנים: השוחט, הזורק, המדשן מזבח הפנימי, המדשן המנורה, ולרבי יהודה נוסף כהן חמישי - להעלאת אברים מכבש למזבח], בכל ימות השנה היה קרב בט' כהנים - ה' לאברים, א' לקרביים, א' לסולת, א' לחביתין, א' ליין, בחג קרב בי' - שנוסף א' לצלוחית של מים, בשבת קרב בי"א - שני כהנים נוספים לשני בזיכי לבונה של לחם הפנים, בשבת שבתוך החג קרב בי"ב - שנוסף כהן אחד לצלוחית של מים. ותמיד של בין הערביים שבכל יום - קרב בי"א - ט' כנ"ל, ושני כהנים נוספים לשני גזירי עצים.

אין מנסכין מים בחג אלא בתמיד של שחר, כן מוכח במשנתנו, שאם מנסכים גם בתמיד של בין הערביים, הרי גם הוא היה קרב בחג בי"ב - ט' לאיברים, ב' לשני גזירי עצים, וא' לצלוחית של מים. וכן מוכח מהברייתא שסיפרה שרגמו את הצדוקי שניסך על רגליו - באתרוגיהם.

תמיד של בין הערביים טעון שני גזירי עצים בשני כהנים, מיתור הפסוק 'וערכו (לשון רבים) עצים', שאילו לתמיד של שחר כבר כתוב 'ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר', ועל כרחך ש'וערכו' אינו בא להוסיף שבשחר יערוך עוד שתיים, שאם כן היה צריך לומר שניהם באותו לשון, או 'ובער' כדרך שנאמר בעצים הראשונים, או שגם בעצים הראשונים היה נאמר 'וערך'.

איל קרב בי"א כהנים - הבשר בה', הקרביים הסולת והיין כל אחד בב' כהנים. פר קרב בכ"ד - ראש בא', רגל בב', עוקץ בב', רגל בב', חזה בא', גרה בג', שתי ידיים בב', שתי דפנות בב', קרביים סולת ויין כל אחד בג'.

לא עשו פייס אלא לקרבן ציבור, אבל קרבן יחיד אם רצה מקריב כהן יחידי הכל בלא פייס.